

KONINKRIJK BELGIE

ROYAUME DE BELGIQUE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, achtste kamer, op 29 februari 1996 door de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van wet "houdende instemming met het Verdrag inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen, opgesteld te 's-Gravenhage op 2 oktober 1973", heeft, na de zaak te hebben onderzocht op de zittingen van 5 november 1996 en 10 juni 1997, op laatstvermelde datum het volgende advies gegeven :

AVIS DU CONSEIL D'ETAT

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, huitième chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères, le 29 février 1996, d'une demande d'avis sur un avant-projet de loi "portant assentiment à la Convention concernant la reconnaissance et l'exécution de décisions relatives aux obligations alimentaires, faite à La Haye le 2 octobre 1973", après avoir examiné l'affaire en ses séances des 5 novembre 1996 et 10 juin 1997, a donné, à cette dernière date, l'avis suivant :

STREKKING VAN HET ONTWERP

1. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet beoogt de instemming van de wetgever met het Verdrag inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen, ondertekend te 's-Gravenhage op 2 oktober 1973 (1).

1.1. Hoofdstuk I van het verdrag omschrijft het toepassingsgebied ervan.

Het verdrag is van toepassing op beslissingen van rechterlijke of administratieve overheden, gewezen in geschillen over onderhoudsverplichtingen voortvloeiend uit familiebetrekkingen, uit bloedverwantschap, huwelijk of aanverwantschap, met inbegrip van onderhoudsverplichtingen jegens een onwettig kind. Het is eveneens van toepassing op minnelijke schikkingen die m.b.t. de bedoelde verplichtingen zijn gesloten ten overstaan van een van de bedoelde overheden (artikel 1).

1.2. Hoofdstuk II bepaalt de voorwaarden voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van in het buitenland gewezen beslissingen.

Opdat een vreemde beslissing erkend of uitvoerbaar verklaard zou kunnen worden, moet ze gewezen zijn door een overheid die bevoegd is, volgens de regels van het verdrag.

(1) Dit verdrag is, overeenkomstig artikel 35, eerste lid, op 1 augustus 1976 in werking getreden.

In beginsel komt bevoegdheid toe aan de overheden van de staat waar de onderhoudsplichtige of de onderhoudsgerechtigde zijn gewone verblijfplaats heeft, de staat waarvan zowel de onderhoudsplichtige als de onderhoudsgerechtigde de nationaliteit hebben, of de staat waarvan de verweerder uitdrukkelijk of stilzwijgend de rechtsmacht aanvaardt (artikel 7). Indien de onderhoudsverplichting bestaat tussen personen die uit de echt zijn gescheiden of die zich in een vergelijkbare toestand bevinden, zijn voor die onderhoudsverplichting de overheden bevoegd van de staat waarvan een overheid de echtscheiding heeft uitgesproken of een beslissing met een vergelijkbaar rechtsgevolg heeft gewezen (artikel 8).

In beginsel moet een door een bevoegde autoriteit van een verdragsluitende staat gewezen beslissing, waartegen geen gewoon rechtsmiddel meer openstaat, in elke andere verdragsluitende staat worden erkend of uitvoerbaar verklaard (artikel 4).

Het verdrag somt een aantal gevallen op waarin de erkenning of de tenuitvoerlegging van een vreemde beslissing, in afwijking van het voorgaande, geweigerd kan worden. Daartoe behoort o.m. het geval dat de erkenning of de tenuitvoerlegging kennelijk onverenigbaar zou zijn met de openbare orde (1) van de aangezochte staat (artikel 5). Bovendien wordt een bij verstek gewezen beslissing slechts

(1) Bedoeld wordt de internationale openbare orde, niet de interne openbare orde (zie, i.v.m. het onder nr. 3 genoemde verdrag van 's-Gravenhage van 15 april 1958, Cass., 25 oktober 1979, Arr. Cass., 1979-80, nr. 137).

erkend of uitvoerbaar verklaard indien het gedinginleidend stuk behoorlijk ter kennis is gebracht van de partij tegen wie het verstek is verleend (artikel 6).

Tenzij het verdrag anders bepaalt, onderzoekt de overheid van de aangezochte staat niet de gegrondheid van de in het buitenland gewezen beslissing (artikel 12).

1.3. In hoofdstuk III wordt de procedure voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen bepaald.

In beginsel wordt de procedure geregeld door het recht van de aangezochte staat ("lex fori") (artikel 13).

Het verdrag bevat evenwel bijzondere bepalingen, o.m. in verband met de rechtsbijstand (artikel 15), de borgstelling van de eisende vreemdeling (artikel 16) en de voor te leggen stukken (artikel 17).

1.4. Hoofdstuk IV bevat een aantal aanvullende bepalingen i.v.m. openbare instellingen. Die bepalingen hebben betrekking op openbare instellingen die onderhoud aan de uitkeringsgerechtigde verstrekt hebben, en die de terugbetaling vorderen van de onderhoudsplichtige (artikelen 18 tot 20).

2. Het verdrag voorziet voor de verdragsluitende staten in de mogelijkheid om een aantal voorbehouden te maken.

.../...

Uit de memorie van toelichting bij het voorontwerp van wet blijkt dat de regering zich voorneemt gebruik te maken van de mogelijkheden bedoeld in artikel 26, eerste lid, 2. en 3., van het verdrag. Hierop wordt verder teruggekomen (zie algemene opmerking 2).

3. Zoals is bepaald in artikel 29 van het verdrag, is het verdrag bedoeld om, tussen de staten die er partij bij zijn, in de plaats te komen van het Verdrag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake onderhoudsverplichtingen jegens kinderen, ondertekend te 's-Gravenhage op 15 april 1958 (1).

ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Aan de gemachtigde ambtenaar is gevraagd of de bekrachtiging van het verdrag een weerslag zou hebben op andere verdragen.

De gemachtigde heeft in dit verband het volgende verklaard :

"1. Multilaterale verdragen

De verhouding tussen het Haagse Verdrag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen en andere verdragen die dezelfde materie behandelen, zoals het Verdrag van

(1) Het verdrag van 1958 is goedgekeurd bij de wet van 11 augustus 1961.

Brussel van 1968 of het Verdrag van Lugano van 1988 wordt aangekaart in betreffend verdrag. Een echte oplossing in geval van conflict tussen twee verdragen wordt er echter niet gegeven. Er is enkel een soort wederzijds renvoi voorzien; wat inhoudt dat het de eiser is die kiest welk verdrag hij wenst toegepast te zien.

De praktijk in de verschillende Lidstaten van de Europese Unie die de Verdragen van Den Haag reeds geratificeerd hebben, toont aan dat men eerder zijn toevlucht neemt tot het Europese Verdrag omwille van de eenvoudige en vlugge procedure.

2. Bilaterale verdragen

De bilaterale verdragen die België inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen heeft gesloten zijn in ruime mate geïnspireerd op het Verdrag van Den Haag van 1973 terzake".

2. Het is gebruikelijk dat, als de regering zich voorneemt om bij de bekrachtiging van een verdrag een aantal voorbehouden te maken, die voorbehouden in de memorie van toelichting bij het ontwerp van goedkeuringswet worden uiteengezet en aldus op voorhand ter kennis van de Wetgevende Kamers worden gebracht (1).

Te dezen blijkt uit de memorie van toelichting dat de regering zich voorneemt de voorbehouden te maken, die bedoeld zijn in artikel 26, eerste lid, 2. en 3., van het

(1) Zie J. Masquelin, *Le droit des traités dans l'ordre juridique et dans la pratique diplomatique belges*, Brussel, 1980, I, pp. 199-202, nr. 179 (tweede van de beschreven systemen).

verdrag. Overeenkomstig die voorbehouden zouden beslissingen niet erkend of uitvoerbaar verklaard worden, indien ze gewezen zijn tussen bloedverwanten in de zijlijn of tussen aanverwanten (2.), of indien ze niet voorzien in onderhoudsuitkeringen door middel van periodieke betalingen (3.).

Ter aanvulling van hetgeen in verband met artikel 26, eerste lid, 2., beknopt uiteengezet is in de memorie van toelichting, heeft de gemachtigde ambtenaar het volgende verklaard :

"(Artikel 26, eerste lid, 2., voorziet in) de mogelijkheid om een voorbehoud te formuleren. Dankzij het voorbehoud wordt de categorie van de begunstigden, in vergelijking tot artikel 206 van ons Burgerlijk Wetboek, niet uitgebreid; enkel bloedverwanten in de eerste graad krijgen rechten.

(...)

Zo (...) zal een Belgische rechter een Japanse beslissing, waarin de Belgische neef veroordeeld wordt tot het betalen van een onderhoudsgeld aan zijn Japanse oom, niet kunnen erkennen (...).

Het voorbehoud dat de Belgische regering (...) wenst te maken wordt (...) op voldoende wijze uitgelegd in de memorie van toelichting. Het Burgerlijk Wetboek geeft de bestaande sociale dimensie weer : de familiale solidariteit situeert zich binnen een kern gevormd door de echtgenoten, de ouders en de kinderen, de bloedverwanten in de eerste graad en de ex-echtgenoten.

Tot slot wens ik er uw aandacht op te vestigen dat alle Lidstaten, met uitzondering van Frankrijk, Japan en Nederland, dit voorbehoud gemaakt hebben".

.../...

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Opschrift

In het opschrift vervange men het woord "opgemaakt" door "ondertekend".

Dezelfde opmerking geldt voor artikel 2.

Tekst van het verdrag

Alleen de Engelse en de Franse tekst van het verdrag zijn authentiek. De Nederlandse tekst is slechts een niet-officiële vertaling.

Onverminderd het voorgaande, komt het de Raad van State voor dat de Nederlandse vertaling op een aantal punten verbeterd zou kunnen worden :

- in artikel 1, eerste lid, schrijve men "onderhoudsverplichtingen voortvloeiend uit familiebetrekkingen, uit bloedverwantschap, huwelijk of aanverwantschap" (1);
- in artikel 5, 1., schrijve men "kennelijk onverenigbaar";

(1) Zie de Nederlandse vertaling van artikel 1 van het Verdrag inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen, ondertekend te 's- Gravenhage op 2 oktober 1973, gevoegd als bijlage bij het voorontwerp van goedkeuringswet, waarover de Raad van State heden het advies L. 24.948/8 geeft.

- in artikel 5, 2., kunnen de woorden "of arglist" weggelaten worden;
- in artikel 5, 4., schrijve men : "welke is gegeven, hetzij in de aangezochte Staat, ...";
- in artikel 7, 3., schrijve men : "hetzij uitdrukkelijk, hetzij door verweer ten gronde te voeren, ...";
- in artikel 16 vervange men het woord "depot" door "bewaargeving";
- in artikel 17, eerste lid, 1., vervange men het woord "authentiek" door "eensluidend";
- in artikel 17, eerste lid, 2., schrijve men : "dat tegen de beslissing geen gewoon rechtsmiddel meer kan worden aangewend";
- in artikel 17, eerste lid, 4., schrijve men : "in voorkomend geval, elk stuk ... dat deze partij in de Staat van herkomst de rechtsbijstand of een vrijstelling van kosten en uitgaven heeft verkregen";
- in artikel 26, eerste lid, 2., a, schrijve men : "tussen bloedverwanten in de zijlijn".

PORTEE DU PROJET

1. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet l'assentiment du législateur à la Convention concernant la reconnaissance et l'exécution de décisions relatives aux obligations alimentaires, signée à La Haye le 2 octobre 1973 (1).

1.1. Le chapitre I de la convention en définit le champ d'application.

La convention s'applique aux décisions en matière d'obligations alimentaires découlant de relations de famille, de parenté, de mariage ou d'alliance, y compris les obligations alimentaires envers un enfant non légitime, rendues par les autorités judiciaires ou administratives. Elle s'applique également aux transactions passées concernant ces obligations devant l'une de ces autorités (article premier).

1.2. Le chapitre II fixe les conditions de la reconnaissance et de l'exécution des décisions rendues à l'étranger.

Pour qu'une décision étrangère puisse être reconnue ou déclarée exécutoire, elle doit avoir été rendue par une autorité considérée comme compétente au sens des dispositions de la convention. En principe, la compétence revient aux autorités de l'Etat où le débiteur ou le créancier

(1) Conformément à son article 35, alinéa 1er, cette convention est entrée en vigueur le 1er août 1976.

d'aliments a sa résidence habituelle, de l'Etat dont aussi bien le débiteur que le créancier d'aliments ont la nationalité ou de l'Etat dont le défendeur accepte expressément ou tacitement la juridiction (article 7). Sont compétentes en matière d'obligation alimentaire, si celle-ci concerne des personnes divorcées ou qui se trouvent dans une situation comparable, les autorités de l'Etat dont une autorité a prononcé le divorce ou a rendu une décision ayant des effets juridiques comparables (article 8).

En principe, une décision rendue par une autorité compétente d'un Etat contractant doit être reconnue ou déclarée exécutoire dans tout autre Etat contractant si elle ne peut plus faire l'objet d'un recours ordinaire (article 4).

La convention énumère une série de cas où, en dérogation à ce qui précède, la reconnaissance ou l'exécution d'une décision étrangère peut être refusée. Il y a entre autres le cas où la reconnaissance ou l'exécution est manifestement incompatible avec l'ordre public (1) de l'Etat requis (article 5). En outre, une décision par défaut n'est reconnue ou déclarée exécutoire que si l'acte introductif d'instance a été dûment notifié à la partie défaillante (article 6).

(1) Est visé en l'occurrence l'ordre public international et non l'ordre public interne (en ce qui concerne la convention de La Haye du 15 avril 1958 citée au n° 3, voir Cass., 25 octobre 1979, Pas., 1980, I, n° 137).

L'autorité de l'Etat requis ne procède à aucun examen au fond de la décision rendue à l'étranger, à moins que la convention n'en dispose autrement (article 12).

1.3. Le chapitre III fixe la procédure de la reconnaissance et de l'exécution des décisions.

En principe, la procédure est régie par le droit de l'Etat requis ("lex fori") (article 13).

La convention contient toutefois des dispositions particulières concernant entre autres l'assistance judiciaire (article 15), la caution de l'étranger demandeur (article 16) et les pièces à produire (article 17).

1.4. Le chapitre IV contient plusieurs dispositions complémentaires relatives aux institutions publiques. Ces dispositions concernent les institutions publiques qui ont fourni des prestations au créancier d'aliments et qui en réclament le remboursement au débiteur d'aliments (articles 18 à 20).

2. La convention prévoit la possibilité pour les Etats contractants de faire un certain nombre de réserves.

Il ressort de l'exposé des motifs de l'avant-projet de loi que le gouvernement envisage de faire usage des possibilités visées à l'article 26, alinéa 1er, 2. et 3., de la convention. Ce point sera à nouveau évoqué ci-après (voir observation générale n° 2).

.../...

3. Ainsi que le prévoit l'article 29 de la convention, celle-ci est appelée à remplacer, dans les rapports entre les Etats qui y sont parties, la Convention concernant la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière d'obligations alimentaires envers les enfants, signée à La Haye le 15 avril 1958 (1).

OBSERVATIONS GENERALES

1. Il a été demandé au fonctionnaire délégué si la ratification de la convention aurait une répercussion sur d'autres conventions.

Le délégué a déclaré ce qui suit à ce sujet :

"1. Multilaterale verdragen

De verhouding tussen het Haagse Verdrag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen en andere verdragen die dezelfde materie behandelen, zoals het Verdrag van Brussel van 1968 of het Verdrag van Lugano van 1988 wordt aangekaart in betreffend verdrag. Een echte oplossing in geval van conflict tussen twee verdragen wordt er echter niet gegeven. Er is enkel een soort wederzijds renvoi voorzien; wat inhoudt dat het de eiser is die kiest welk verdrag hij wenst toegepast te zien.

De praktijk in de verschillende Lidstaten van de Europese Unie die de Verdragen van Den Haag reeds geratificeerd hebben, toont aan dat men eerder zijn

(1) La convention de 1958 a été approuvée par la loi du 11 août 1961.

toevlucht neemt tot het Europese Verdrag omwille van de eenvoudige en vlugge procedure.

2. Bilaterale verdragen

De bilaterale verdragen die België inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen heeft gesloten zijn in ruime mate geïnspireerd op het Verdrag van Den Haag van 1973 terzake".

2. Il est d'usage, lorsque le gouvernement envisage de formuler des réserves lors de la ratification d'une convention, que celles-ci soient explicitées dans l'exposé des motifs du projet de loi d'approbation et qu'elles soient, de la sorte, préalablement portées à la connaissance des Chambres législatives (1).

En l'espèce, il appert de l'exposé des motifs que le gouvernement envisage de formuler les réserves visées à l'article 26, alinéa 1er, 2. et 3., de la convention. Conformément à ces réserves, les décisions ne seraient pas reconnues ou déclarées exécutoires si elles ont été rendues entre collatéraux ou entre alliés (2.), ou si elles ne prévoient pas la prestation d'aliments par paiements périodiques (3.).

(1) Voir J. Masquelin, Le droit des traités dans l'ordre juridique et dans la pratique diplomatique belges, Bruxelles, 1980, I, pp. 199-202, n° 179 (le deuxième des systèmes décrits).

A titre de complément de ce qui a été relevé succinctement dans l'exposé des motifs au sujet de l'article 26, alinéa 1er, 2., le fonctionnaire délégué a déclaré ce qui suit :

"(Artikel 26, eerste lid, 2., voorziet in) de mogelijkheid om een voorbehoud te formuleren. Dankzij het voorbehoud wordt de categorie van de begunstigden, in vergelijking tot artikel 206 van ons Burgerlijk Wetboek, niet uitgebreid; enkel bloedverwanten in de eerste graad krijgen rechten.

(...)

Zo (...) zal een Belgische rechter een Japanse beslissing, waarin de Belgische neef veroordeeld wordt tot het betalen van een onderhoudsgeld aan zijn Japanse oom, niet kunnen erkennen (...).

Het voorbehoud dat de Belgische regering (...) wenst te maken wordt (...) op voldoende wijze uitgelegd in de memorie van toelichting. Het Burgerlijk Wetboek geeft de bestaande sociale dimensie weer : de familiale solidariteit situeert zich binnen een kern gevormd door de echtgenoten, de ouders en de kinderen, de bloedverwanten in de eerste graad en de ex-echtgenoten.

Tot slot wens ik er uw aandacht op te vestigen dat alle Lidstaten, met uitzondering van Frankrijk, Japan en Nederland, dit voorbehoud gemaakt hebben".

EXAMEN DU TEXTE

Intitulé

Dans l'intitulé, il y aurait lieu de remplacer le participe passé "faite" par "signée".

.../...

L'article 2 appelle la même observation.

Texte de la convention

Seules les versions française et anglaise de la convention sont authentiques. La version néerlandaise n'est qu'une traduction non officielle.

Sans préjudice de ce qui précède, le Conseil d'Etat estime que la traduction néerlandaise pourrait être améliorée sur certains points :

- à l'article 1er, alinéa 1er, il y aurait lieu d'écrire "onderhoudsverplichtingen voortvloeiend uit familiebetrekkingen, uit bloedverwantschap, huwelijk of aanverwantschap" (1);
- à l'article 5, 1., il conviendrait d'écrire "kennelijk onverenigbaar";
- à l'article 5, 2., les mots "of arglist" peuvent être omis;
- à l'article 5, 4., il conviendrait d'écrire : "welke is gegeven, hetzij in de aangezochte Staat, ...";

(1) Voir la traduction néerlandaise de l'article 1er de la Convention sur la loi applicable aux obligations alimentaires, signée à La Haye le 2 octobre 1973, jointe en annexe à l'avant-projet de loi portant assentiment sur lequel le Conseil d'Etat émet ce jour l'avis n° L. 24.948/8.

- à l'article 7, 3., il y aurait lieu d'écrire : "hetzij uitdrukkelijk, hetzij door verweer ten gronde te voeren, ...";
- à l'article 16, il y aurait lieu de remplacer le mot "depot" par "bewaargeving";
- à l'article 17, alinéa 1er, 1., il conviendrait de remplacer l'adjectif "authentiek" par "eensluidend";
- à l'article 17, alinéa 1er, 2., on écrira : "dat tegen de beslissing geen gewoon rechtsmiddel meer kan worden aangewend";
- à l'article 17, alinéa 1er, 4., on écrira : "in voorkomend geval, elk stuk ... dat deze partij in de Staat van herkomst de rechtsbijstand of een vrijstelling van kosten en uitgaven heeft verkregen";
- à l'article 26, alinéa 1er, 2., a, on écrira : "tussen bloedverwanten in de zijlijn".

De kamer was samengesteld uit

de Heren W. DEROOVER,
Messieurs

P. LEMMENS,
L. HELLIN,

A. ALEN,
H. COUSY,

Mevrouw F. LIEVENS,
Madame

La chambre était composée de

kamervoorzitter,
président de chambre,

staatsraden,
conseillers d'Etat,

assessoren van de
afdeling wetgeving,
assesseurs de la
section de législation,

griffier,
greffier.

De overeenstemming tussen de
Nederlandse en de Franse tekst werd
nagezien onder toezicht van de
H. P. LEMMENS.

Het verslag werd uitgebracht
door de H. B. SEUTIN, auditeur. De
nota van het Coördinatiebureau werd
opgesteld en toegelicht door de
H. J. DRIJKONINGEN, referendaris.

La concordance entre la version
néerlandaise et la version fran-
çaise a été vérifiée sous le con-
trôle de M. P. LEMMENS.

Le rapport a été présenté par
M. B. SEUTIN, auditeur. La note du
Bureau de coordination a été
rédigée et exposée par
M. J. DRIJKONINGEN, référendaire.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,

F. LIEVENS

W. DEROOVER